

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 5.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa. — Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada lla á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pòchs, actius y inteligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciencia y planter de filòsòfs y juristas. A fora la ensopida rutina. — Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginyers moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant en resclosa movent enginyers del treball. — Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un art fill llegitim del antich criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas. — Ports oberts als productes de tots lloch; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vicel del egoisme y exaltim la virtut que á cap ens manca: L' amor á la Patria. — **LUIS DOMENECH Y MUNTANER.**

PREUS DE SUSCRIPCIÓ		DIRECCIÓ Y REDACCIÓ	La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats ó copiats.
Tortosa al mes.	0'50	Carrer del Parque, N.º 8.	
Fora semestre.	3'00	Tortosa 8 Febrer de 1903.	

SANTORAL

Dium, 8 de Septuagésima. San Joan de Mata fr. — Absolució general en la Trinitat. — Anima. — (I. B.). — Dill. 9. Sta. Apolonia verge mr. y s. Nicéforo mr. — Dim. 10 Sta. Escolástica v. y s. Guillem duc d' Aquitania, hermita. — Dim. 11. Los ser sants servents de Maria fundadors. — Dijous 12. (Abans en Barcelona). Stas. Eularia v. y m. y Humbelina v. Lluna plena á 12 h. 58 m. de la matinata, en Lleó. — Div. 13. S. Benigne mr., s. Fulcrán y sta. Catarina de Riccis verge. — Dis. S. Valentí pbr. mr. y lo bto. Joan Baptista de la Concepció fr. — Absol gen en la Trinitat.

Lo Catalanisme y 'ls obrers

Los partits espanyols que s' diuen esser los més radicals y avansats, han posat en sos programás lo servey militar obligatori voluntari ferlo apareixer com mitjà redemptoria y beneficiosa pera l'oblea dels obrers. Pera convencers de la falsetat d' aquesta suposició sols cal observar lo que succeix en los passos ahon está establert. França, que es ben aprop, y no pot pas resultar sospitosa pera 'ls radicals de aquest país, donchs tantols s' inspiran en los moviments polítics de la vevína República, pera orientar sa conducta y sos programás, ha demostrat que dintre del servey militar obligatori lo sacrificat es l' obrer y l' ciutadà d' escassos medis de fortuna; donchs pera 'l rich existeixen una pila de privilegis que li permeten reduhrl lo temps de permanencia al exercit, y mentres hi es li crean una situació que l' eximeix dels treballs pesats, y en molts casos converteix lo que deuria esser feixuga carga en un entreteniment agradable que li proporciona uns quants mesos d' ociositat divertida. Com es llògich, lo pobre, lo que no pot comorar favors y distincions, té de acceptar mecánicas onerosas que 'ls altres no volen, y no pot excusarse de cap manera lo temps de permanencia á las filas. Aixís es que, fins deixant apart la tendència desnaturalisadora del servey obligatori resulta que l' obrer hi está pitjor que ab lo sistema de quintas. La Catalanisme entenentho aixís he suprimit de son programa, no solzament las quintas sino l' servey obligatori; aixís prescriu en las Basés de Manresa que Catalunya

ya contribuirá á la formació del exercit permanent de mar y terra per medi de voluntaris, ó de una compensació en diners previament convinguda.

Per aquest cantó, donchs, resulta que lo Catalanisme fa més pera 'ls obrers que aquets partits que inclueixen en sos programás lo servey obligatori. Ells volen que hi vagi tothom al exé cit inclós als obrers que sempre hi van á patir més que 'ls altres. Nosaltres no volém que hi vagi ningú ni 's que no 'n son, y 'ls voluntaris ó la compensació en diners que oferim; á cambi del servey personal, no ha d' esser pas pagada, ni en la seva més minima part, pera 'ls obrers ni pera los pobres, y aixís ho demostrarem en lo següent article.

L' element neutre

Avuy que la tendència de la major part de les personas honrades y de la gent d' ordre sembla que s' dirigex per una forsa irresistible cap al nostre camp, ara que s' aproximen les eleccions, que seran varies y molt renyides y per lo tant hi haurá medi de fer que cambi la pessima administració que patim, crec arribada, l' hora de parlar de certa classe de persones que, per diferents clausés que ja estudiarem, se troven alunyades de la cosa pública com si aquesta no resés ab ells; es á dir, tractarem de lo que avuy dintre de la sociología s' anomena el element neutre. No parlo ara de la classe obrera, siga del camp, de la fábrika ó de una altra mena, per desgracia y en general un xic massa ignorant y per culpa del govèrn que tan dolenta ensenyansa ens dona, sino per la gent mitjanament ilustrada y acomodada, per aquelles classes vulgarment dites senyora y menestral. Els lectors conixerán de sobres á certes personas, que abunden moltíssim en totes les poblacions, que quan se 'ls hi parla d' eleccions, de l' Ajuntament, de la administració pública ù d' una altra cosa pel estil, s' ho escolten indiferents com qui sent ploure ó aparten la vista ab fástic no volentne saber res, ó s' posen á discutir, á criticar y á donar lliçons á tothom; pero quan se 'ls demana el seu concurs pera posarí remey, s' excusen ab més ó menys bones rahons y no volen sortir del seu retrahiment. D' aquetes les unes s' han mantingut sempre en el mateix estat de indiferencia y les altres son de la classe dels desenganyats de la política vella, y totes en conjunt se poden classificar en quatre grups ben distints y separats per carac-

ters propís qua no s' escapen á la vista, del bon observador, encara que aparentment tinguen tots certa semblansa.

Y aquetos son: primer, els que parlant de una manera vulgar, però gráficamente, en solém dir **panxa contentes**. Dintre d' aquest grup hi podem comptar als petits d' esperit y d' aspiracions; als mancats d' un cor sa que bategui al impuls del amor patri; als tontos ignorants desconexadors de lo que fou Catalunya en altre temps y de lo que pot arribar á esser de aquí endavant, y 's indiferents, per lo tant, á tota idea de regeneració; y als apáticos incapassos de molestar-se per les coses públiques ni per á un parent, ni aduc tan volta per á ells metexos. D' aquestos en son un petit número dels desenganyats de la política y molts dels antics conservadors y carlistas y dels **insensats** governamentals, dels amics dels actuals convencionalismes que tan desastrosos ens han sigut y incapassos de fer jamay res que pugá esser en benefici dels demés.

Segón: Els que es poden anomenar **fatalistes**. Entre aquestos: hi abunden molt els desenganyats ó escarmentats ó que ja an siguit alguna de les belles doctrines y conegut molts partits polítics, però tots fundaments en el jacobisme francès que predominá en el sigle passat; y els que, no havent jamay pertenescut á cap fracció política, se crehuen que tot lo que se fassi per á la nostra regeneració serà inútil y que 'ls que vinguen de nou ab tals propòsits ho farán tan malament ó pitjor que 'ls passats.

Tercer: Els **porucs**, ó sigen tots aquells que no s' volen indisposar ab ningú, molts dels que tenen una petita indústria ó una botiga ó un negoci qualsevol y aduc alguns propietaris, y volen córrer be ab tothom, donchs aixís crehuen que tots els servirán.

Y quart: Els **hipòcrites**. Aquetos son els que tenen el cor, les conviccions polítiques y la conciencia á la altura del ventre. N' es una casta que porta la marca á sobre y es pot per lo tant senyalar molt fàcilment á tots ells ab el dit. Son els partidaris vergonyosos dels cacics, els que 's necessiten per algun negoci ó els que tenen la roba bruta es á dir, tots aquells que volen continui l' actual estat de coses pel compte que 's té y que no volen encambi que s' fessi llum ó que vinga una administració honrada per por de que es descubrexin coses que no 's conve ensenyar. N' hi ha de aquest grup molts que, son senyors y tenen carrera, sovintéjen als llocs sagrats y van ab frac y guans blancs, y 's distingirén de la següent manera: Si parlen ab un caciquista se esplayen contra el regionalisme al seu gust, obren el cor

y espósen clarament tot l' odi que senten contra de nosaltres; si parlen ab indiferents ó abgent que no coneguim y es tracta de les nostres idees, aleshores en parlen en to festiu, se pösen a fer brometa sens comprometes ni pels uns ni pels altres y, si be á tom, entre mitj ens planten alguna **pulla**; y si parlen ab algu dels nostres, procurén també fer brometa, però, si no poden y ho han de tractar en serio diuen que no llyuten en el nostre camp per rahons de familia ó de la carrera ó per exigencies socials, però que en el fondo están al nostre costat.

Dels quatre grups descritos que componen l' element neutre, hi ha els tres primers que se han de procurar atraurels cap al nostre camp, y aquesta deú esser una de les deures que ab més empenya debem fer. Se ha d' ensenyar als ignorants als indiferents ó apáticos y als fatalistes la grandesa dels nostres ideals y la diferencia que hi ha entre aquestos y els antichs que aquí encara s' usa, fentlos veure l' esperit altament progressiu, lliure y de germanor que informa el nostre crede, del tot oposat al obsoluitista y atraçat que avuy ens domina, y l' enlayrament á que aquell ens portá en altres epoques quan Catalunya era lliure y autónoma. Han de comprendre els porucs que l' seu interés está en tenir una administració honrada que contra lo que se crehuen, el que no esser carn ni pex no dona cap ventajeta sino que pel contrari els priva de l' ajuda de tothom, y tots han de sapiguer que l' anar á votar, intervenir en les eleccions y ocuparse de la cosa pública no es sols un dret que tenim sino també un dever, donchs que al plegarse de braços devant de les disbauxes dels polítics d' ofici es fan cómplices de les seves malifetes y queden per lo tant deshonorats consentint semblants actes.

Y del quart grup ó siga dels hipòcrites que n' dirém? Aquestos son uns enemics encoberts y per lo tant els pitjors, son un verdaders traïdors als que devém treure la carreta y presentarlos á la bifa y al despiet del públic, sons uns vilis Judes als qui devém girar l' esquena y fugirne com de la peste; son uns homes indignes que devém senyalar ab el dit per esser el mes grós perill contra la societat y que anomenarem, siga qui siga, quan vinga la hora de ferho.

¡Els hi posan!

Cuan jo n' era menudet Esperaba ab ilusió

La diada de Nadal
Per ferné caga 'l tío
Vuit dias ans ja cercava
Per cambras y per racons
Lo garrot més resistit
Mes groixut y més nusos
Arribava 'l gran dinar
Gall d' indi, farsit, capó
Mes jó ab prou feinas tastava
Quelcom de sustancios
Sols esperava ab deliri
Que llévessin tot alló
Y que vinguessin los postres
Que cagaría 'l tío
Grans y petits deixant taula
A la llar anavam tots
Hont de morros á la brasa
Hi jeya un ferotje tronch
Mitj tapat per part de fora,
Mitj buit per la part del fech:
¡Apa noy!, me deya 'l pare,
Ves á remullá 'l bastió
Y mestres tant resa 'l Credo
Al Jesuser Salvador;
¡Ab quina fe 'l Credo deya;
Ab quina piadosa unció!
¿Ya has resat?—Sí—Dons apreta:
Y a la missa que te toca
Tot lo que hi ha al mon de dols,
Y los congestions de riure,
Yo ab las galdas trayent fo-h,
Fins que redint m' aturava
A la veu del mando—¡Prou!
Fills meus, y quina bellesa,
Quin bé de Deu de turrons,
De neulas, confits d' ametlla,
Caratmetos y de dols,
Alguna volta hi probaba
Al endemá al troba 'm sol,
(Y ho dich ara entre parentests)
Sempre hi vaig trobar carbó,
Y si m' hi atrapava 'l pare,
Me deya: Gran burinot,
Los tions no tenen panxa
Sino per Nadal tan sols;
Passaren uns anys felissos,
Jo 'm vaig anar fent grandot
Deixant l' ignocencia entera
Y entrant la malicia al cor;
Fins que un dia emancipantme
Y echantlas de filòsoph
Los vaig dir—Vostés l' hi posan—
—La llenya no fa turrons—
Mes ¡ay! m' ha costat tal tessís
No troba 'ls may més fan bons...
Ja s' ha acabat; mes permetim
Fassi una comparació,
Cuan jó encara en la política
No hi habia intrínca prou
Al llegir que 's descubrian
Conspiracions y complots;
Que aquí trobavan Remingtons,
Que allí sachés de municions,
Que allí bombas carregadas,
Y que acullia llamps y trons
Se 'm feya carn de gallina
Y esverat deya:—¡Ya hi som!
—Pero al fi, com cuan donava
Garrotadas al tío, me feien la
He vist que ¡Vostés l' hi posan!
Que aixó es per Nadal tan sols
Es á dir, Nadal polítich,
Que es cuan venen eleccions...
Ara veurem si 'ls dos homes
Que menejan los turrons
Los **sufregixen conforme**
Y ab legal distribució,
Com Silvela ho ha promés
Y en Maura porta intenció;
O si també 'ns fan el timo
De dá 'ls á cops de garrot.
J. de la C. R.
Freginals Janer 1903.

A MA PATRIA

A Deu siau, turons, per sempre á Deu siau,
 O aerras desiguals, que, allí en la patria mia,
 Dels nubols ó del cel de lluny vos distingia,
 Per lo repós etern, per lo color més blau!
 A Deu, tu vell Montseny, que, dès tón alt palau,
 Com guarda vigilant cobert de boyra ó neu,
 Guaytas per un forat la tomba del Juèu, (1)
 E al mitg del mar inmens la mallorquina nau!
 Jo ton superbe frónt conceixia llavors,
 Com conèixer puguès lo frónt de mós parents;
 Conceixia també lo sò de tos torrents,
 Com la veu de ma mare ó de mon fill los plors,
 Mes, arrancat després per fets perseguïdors,
 Ja no conèch ni sent com en millors vegadas,
 Axi d' árbre migrat á terras apartadas,
 Son gust perdén los frúys é son perfum las flors.
 ¿Què val que m' haja tret una enganyosa sort
 A veurer de més prop las terras de Castélla,
 Si 'l cant dels trobadors no sent la mia orella,
 Ni desperta en mon pit un generós recort?
 En va á mon dóls país en alas jo 'm trasport,
 Y veig del Llobregat la platja serpentina,
 Que, fóra de cantar en lléngua llemosina,
 No 'm queda més plàher, no tinch altre conort.
 Pláume encara parlar la lléngua d' aquells sabís,
 Que ompliren l' univers de llurs costúms e lléys,
 La lléngua d' aquells forts que acataren los reys,
 Defengueren llurs dreus, venjaren llurs agravis.
 Muira, muira! ingrat que, al sonar en sos llavis
 Per estranya regió l' accent natiu, no plora,
 Que, al pensar en sos llars, no 's consum ni s' anyora,
 Ni cull del mur sagrat las liras dels seus avis.
 En llemosí sonà lo meu primer vagit
 Quan del mugró matern la dólsa llet belia,
 En llemosí al Senyor pregava cada día,
 E cantichs llemosins somiava cada nit.
 Sí, quant me trobo sol, parl' ab mon esperit,
 En llemosí li parl', que lléngua altra no sént,
 E ma boca llavors no sab mentir ni ment,
 Puix surtén mas rahòns del centre de mon pit.
 Ix, donchs, per expressar l' afecte més sagrat
 Que puga d' home encara gravar la ma del cel,
 O lléngua á mos sentits més dólsa que la mel,
 Que 'm tornas las virtúts de ma innocéncia edat,
 Ix, é crida pel món, que may mon cor ingrat
 Cessarà de cantar de mon patró la gloria,
 E passa per la veu son nom e sa memoria.
 Als propís, als estranys, á la posteritat:

ARIBAU.

Ensenyances de l' historia

Parangó entre l' regim absolut y l' constitucional

A noser per l' invasió napoleónica de principis del segle XIX, qui sab quan haria caigut lo regim absolut que, després de donar un segle de gloria militar á Espanya, la va portar de mal en pitjor cap á la mes vergonyosa decadéncia en los dos segles succesius.

Veritat es que si mal anava Espanya ab lo regim absolut, mal ha anat fins ara ab lo constitucional; porque ha seguit decayent en totes las manifestacions que revelen lo grau de vida, de prosperitat y de felicitat d' un poble. En prop d' un segle de sistema representatiu, hem perdut l' inmens imperi colonial, hem quedat més atrassats encara qu' estavem abans en relació al universal moiment progressiu de riquesa material y de cultura científica y social, y, sobre tot, ha arribat á tan baix nivell lo concepte, hem merescut per cert, en que 's té l' administració pública espanyola, en tots los rams, que se la considera ja com un naufragi en situació desesperada, com una madeixa tant embolicada que ja ningú creu posible desemolicarla y aprofitarla.

Pero seria injusticia notoria carregar damunt del regim constitucional totes las desgracies y humillacions per que ha passat

(1) Montjuich de Barcelona.

Espanya, en lo temps que porta d' eixe regim polítich. Es molt fácil parlar, així, en gros, de les glories y grandeses de l' Espanya tradicional y de les miserias de l' Espanya moderna; qero ja es més difícil probar que, trascurrit un segle després de l' unió de les dos coronas d' Aragó y Castella, no haji anat en apresurada decadéncia, y sense interrupció, fins al acabament del regim absolut á principis del segle XIX; com també es difícil demostrar que, en la decadéncia que ha persistit després del cambi de regim, no hi haji influït l' anterior agotament de les forces vives de la nació, la falta d' educació política dels espanyols, deguda al modo de governar dels reys absoluts y l' habit ja inverteat de servilisme de l' opinió pública nacional en lo interior y l' de la més degradant humillació de la diplomacia espanyola en lo exterior; havent arribat eixes dos manifestacions de decadéncia, en los dos darrers regnats de la casa d' Austria y en los respectius absoluts de la de Borbó, al major grau d' abjecció que 's pugui concebir; puig si bé hi há dos fets que semblen desmentir en apariéncia eixa abjecció, ben esbrinats, no fan més que corroborarla. Eixos fets són les energies de que va fer gala la nació espanyola en la guerra de succesió y en la de la independéncia, als principis respectius del segle XVIII y XIX, pero d' aquelles energies se té que restar l' ajuda eficaz qu' en les

nomenades guerres van prestá 'ls estrangers; en la primera 'ls francesos y en la segona 'ls inglesos; de tal modo, que, les operacions d' armes més decisives y glorioses d' aquelles campanyes, van ser dirigides per generals estrangers al cap d' exércits compostos de soldats espanyols y de la nacionalitat dels mateixos generals. Ademés, si l' opinió espanyola hagués procedit en més coneixement de causa, ni en la primera d' aquelles guerres devia haver fet los sacrificis que va fer per un monarca imposat per l' enemich mes despiadat d' Espanya, ni en la guerra de l' independéncia devia haver donat aquelles proves d' amor y entusiasme que va donar per l' home mes descastat é indigne d' ocupar un trono.

Deu me 'n quart de fer lo pa-negirich dels apóstols del constitucionalisme espanyol del segle XIX, Toreno, Argüelles, Mendizabal, Martínez de la Rosa, Castelar y Cánovas del Castillo; pero si la gestió política d' eixos homes no te defensa, si citats á residéncia pel tribunal de l' historiá, son condemnats sense apel·lació ó memoria abominable de la posteritat, bé podrien replicar ells, ab tota justicia, que no 's mereixen més lleuger càstich los Lerma, Uceda, Olivares, Nithart, Portocarrero, D. Isabel de Saboya, Grimaldi y Godoy, succesius privats, ministres y personatjes més influents de la política espanyola durant lo regim absolut. Poca forsa té l' argument de que eixes persones no ieren los reys d' Espanya; porque si be aixó es veritat, no ho es menes que governaven en nom dels seus respectius reys y un' aquests no servien pera governar y no sabien, ó no podien, triar millors ministres pera dirigir los interesos de la nació.

Aquell principi del *hoc post hoc, ergo propter hoc*, pera judicar de la bondat ó malicia de les coses pels resultats en l' ordre purament cronològich, principi vulgar, pero sense ventajosa substitució en moltes ocasions, aplicat respectivament á la crítica del sistema absolut y del constitucional en Espanya, condenna mes severament al primer qu' al segón; porque l' primer va trobar una Espanya rica en tota mena d' energies, y, en menos de tres segles, la va malmetre del modo més desastros. ¿Què té d' estrany qu' una heréncia tan perduda no l' haji pogut refer lo sistema que ha substituït al absolut? que eixe sistema nou no haji pogut reaccionar un cos esmortit per l' anèmia y consumit per doléncies que han tarat fins lo més íntim de sou organisme?

(Se continuarà)

Cosas de la setmana

Fa ja molts anys, quan la primera guerra carlista, la *Gaceta de Madrid* tenia tal trassa en enredar los *partes* de las accions y desfigurava de tal modo los fets de la campanya, portant sempre l' aygua al seu molí, que 's feu proverbial la frase: *es més embustero que la Gaceta*.

Avuy s' ha progressat molt en lo sistema de dir mentidas, y ja no té la exclusiva la *Gaceta*, sino

que tots los periodichs se fan la competencia, y las diuen sense descañarse. En aixó de la guerra de Moreria, tots sembla que juguen á qui 'n dirá més.

Unas se fabriquen á Europa mateix, altrás s' importan del Marroch, y l' periodista no té més feyna que adornarlas una mica pera que fassin més goig. S' ha de confessar que 'ls moros n' han surtit mestres en aixó de feros, combregar ab rodas de molí. Nosaltres ho volem pendre tot com á article de fe, y, per últim, no sabem á quina *carta* quedarnos: si á la de *Vera del Imparcial* ó á la de no tan *vera del Globo*.

Ja li dono feyna al qui vulgui descapdellar la trocal... Que 'l Sultán ha rebut una pallissa; que qui l' ha rebuda es lo pretendent; que ja ha entrat á Fez; que no hi ha entrat; que la kabil·la tal está en rebelió; que ja no hi ha res de lo dit, que ja hi ha bous, que ja no hi ha bous...

Aquesta setmana la nova de més sensació ha sigut la del agafada del Roghi, *del pare de la burra*. Hi ha hagut correspon-sal que ha donat tals detalls de la cosa, que ni Mohamed Torres ne podiaestar més ben enterat. Ell ha vist al pretendent passejant *borri calment* pels carrers de Fez, y 'ns ha telegrafiat la *filiació* d' aquell moro que talment sembla que 'l vejem. Es alt farrenyo, de cabell roig, xato y guerxo. Quan vaig llegir aquest ultim detall, m' ho vaig creure tot, porque *guerxo* ho ha de ser: per forsa, ja que mira contra 'l govern.... d' Abd el-Azzis.

Donchs, be: ara resulta que tot aixó es *guatilla*, y que tot lo més que las tropas del Sultán hauran agafat deu ser á la filla del Roghi, es á dir, á la *burra* y encara gracias.

Jo casi estich per creure lo que 'm deya avuy un cert subjecte, y que se sembla molt á lo que 's creya *Lartarin de Tarascón*, quan li varen fer engolir que no existia *Suïssa*, y que tot lo d' aquella nació, *lagos*, montanyas y néus era cosa artificial, fabricada per una companyia inglesa.

Aquest subjecte que 's deya, cosí de la dida del noy petit d' un diplomàtich m' ha comunicat ab gran secret (no ho fassin correl) que tot aixó de la guerra de *Marruecos* no es més que comedia, y que no hi ha tal guerra com tampoch hi ha *Marruecos* fa una pila d' anys.

Y al veurer la meva extranyesa, ha afegit tot serio: «Si, senyor, ho sé de bona tinta, com que es tinta... inglesa. Avuy en dia no quedan més moros que 'ls que van pel món venent *zapati·llas*. Inglaterra, á la que convenia la ocupació del Nort de l' Africa, va desembarcar un dia, ó mellor dit una nit, un poderós cós de exercit á n' aquella comarca, y de sobte, á n' aquet vull, y á l' altre... també, ne feu una tal estesa, que no va quedar una rata... mora pera contarho. Després repoblá l' país ab inglesos disfressats ab turbant y albornús. Lo qui preném per Sultán es un ex taberner de la City, al que pagan ab uns quans *chelines* cada dia, y l' Roghi era un *clown* de molta gresca encara no fa un parell d' anys. Y sino, veyam com se comprén que 'l Sultán sapiga anar en *bicicleta*, fassi *instantáneas* y begui rom á tot pasto? Perque es inglés, home,

A. M.

perque es inglés. D' aqueix modo, quan á Inglaterra li convé, mou saragata per n' aquell país, hasta que, per últim, farà ombollicar á las nacions europeas que hi anirán á posar la pau, y allavors ella se 'n endurá la millor tallada. Però, entre tant, no cregui res, tot aixó d' ara no es més que comedia, y 'ls caps que 's tallan aquets dias son de cartró, com lo d' *Holofernes* que du Judith á la professó de la Cin-ta.

Ara vostés prenguin lo que 'n vulguin de tot aqueix recitat del cosí de la dida del noy petit d' un diplomàtich.

Jo no ho crech, ni ho deixo de creure, pero me sembla que si fa ó no fa, es pel mateix estil de lo que 'ns contan los correspon-sals de molts periodichs acreditats.

GRAU,

Tortosa, Febrer 1903.

Firmat per D. Joan Balanzó y Pons publica lo diari local *El Ebro* un avis dirigit als integristas de Catalunya, referent á las properas eleccions, que 'a continuació copiem per tractarse de un assumpto que més ó menos directament favoreix lo desarrollo de las ideas regionalistas en eixa comarca que molts dels integristas tal vegada miran encara com á separatistas, diu aixis:

Eleccions á Catalunya

AVIS (1)

Avuy que gracias á Deu l' esperit regionalista té fondas arrels á Catalunya, y estén sa brofada á moltas altres regions espanyolas, es vngut lo cas no tan sol d' alentat y empenyer aquesta aspiració popular, com sempre havem fet, porque constitueix una part del nostre programa polítich, sino de que las Juntas regionals y de Districte, los organismes integristas y los nostres amichs en general de tot lo Principat se disposen á votar en las vinentas eleccions als candidats catalanistas de bona mena que 's presenten en las diferentes circunscripcions.

Y a fi de que tots ajusten la seva conducta al verdader sentit de la nostra senyera, se 's fa avinent que no considerem lo catalanisme com á partit polítich, sino com aspiració nacional; que plena de vida y encaminada pe 'ls viarans de la justicia, ha d' ésser, ajudan Deu, veritable començ de regeneració.

Lo regionalisme no es un partit sino qu' es Catalunya, Navarra, Viscaya, tot Espanya que atuhida per los danys económichs y socials qu'ns ha dut lo centralisme liberal, se desvetlla pera no morir acullintse á una part del programa tradicionalista, que son las libertats regionals. Los capdills, las entitats las publicacions catalanistas, son las veus que pregonan la aspiració popular; los uns van per la dresera de la veritat, los altre segueixen erradas vias; nosaltres havem de prescindir dels erros que defensen tals capdills, agrupacions é diaris, y veurer solizament l'

(1) Preguem als diaris integristas y adhuch á tots los regionalistas de Catalunya que reproduheixin aquest avis, á fi de que arribe á coneixement de tots los nostres amichs de la encontrada. Mil mercés.

anhel del poble a recobrar sas perdudas llibertats, rompent los lligalls del caciquisme centralista; no som donchs de «La Veu» ni de «Renaixença» ni de «La Lliga» ni de «L'Unió»; yal afavorir quan arribe 'l moment als candidats de bona mona que 's presenten d' acort ab aquestas entitats, no entenem estar ab una d' ellas y en contra de un altre, ni abonar los errors que ellas ó sos membres pujan defensar, sino donar compliment al nostre programa que avuy encarna en lo poble assedegat de llibertats forals, y qual aspiracions manifestan, ab major ó menor fidelitat, las esmentadas entitats y diaris y altres de la mateixa llureya.

De fet, quedan excluhits per nosaltres y no hi havem de tenir tracte ni pacte. los autonomistas de la esquerra liberal, federals, cantonals ó com s' anomenen, porque aquestos no van á las reivindicacions naturals del país á referse segons son dret, sino que sas doctrinas son oposadas per *diametrum* á las nostras.

Lo partit católich nacional aspira en primer terme á la afirmació dels drets de Deu á regnar sobre las societats y las nacions, porque Deu creador y ordenador de todas las cosas, condeix als pobles á la felicitat y al progrés pe 'ls camins de la justícia; y en quant á Espanya, á la constitució regional, qu' es la que mes se diu á la diversitat de rasses, costums, topografias y productes que la composa.

Los catalanistas y tots los regionalistas en general, s' aixecan impellits per las necessitats materials de la nació, aterrats per lo estat económic y social que ens ha portat lo centralisme vehuen atancar-se la disbanxa y l' anarquia, y recordant que som

un poble, que tenim una historia y una tradició gloriosas, un dret á la vida y una estreta obligació de defensarla, reivindicam las llibertats regionals que 'ns prengué lo cessarisme dels reys regalistas y 'ns detenta lo modern Estat liberal.

Coincidim, dochs, elle y nosaltres, en lo mecanisme que té de posarse en marxa y en lo sentit en que deu marchar: desvetllar la gent de ba que s' estava á casa y darla á votar *pro Patria* ab la cual queda desarmada y sense força la influencia dels cacichs. Veus aquí perquè al portar á la práctica aquesta part de la nostra doctrina politica, al intervenir ab dret y personalitats propias en la lluyta electoral, nos trovem ab los organismes regionalistas y 'ns entenem ab ells en tot lo que 'ns sia licit, procurant no l' interés nostre ni 'l dels aliats, sino 'ls interesos sagrats de Catalunya: la nostra aliança es per aixó y sols per aixó; ab los regionalistas, ab la gent de bè que may ha aixit de casa, pero ab ningu mes; ab los fusionistas y conservadors no hi volem tractes ni conxorxas, al anticatolichs per mes que 's digan regionalistas ó catalanistas, se 'ls ha de combatre á sang y á foch.

Si algú vos diu que cedint un xich d' aquesta intransigencia en aquest ó l' altre cas particular lograríam una ventatja gran ó xica no 'l eregueu; no cerquem ventatjas pe 'l nostre partit ni per la nostra gent, sino que 'ls districtes manifesten sos desitjos honrats per afavorirlos y designen sos candidats patriotas y sencers pera votarlos. Cap inteligencia ab elements centralistas ó anticatolichs es licita; y si 's dona 'l cas de presentarse en lluyts dos candidats enemichs nostres, trieu lo menos dolent, ja que no pogueu posarhi remey.

Lo nostre partit es de lluyta, d' abnegació, de sacrifici per Deu y per la Patria; entem, donchs, segurs de que 'ls organismes, juntas y centres, agrupacions y premsa integrista del Principat se conduhirá en aquesta ocasió com demana la santa causa que defensem; ni havem d' enorgullirnos si 'l resultat correspon al esforç ni entristirnos si no hi correspon, porque estem obligats á sostindre la lluyta, no á guanyar la batalla y Nostre Senyor, que mira per la Patria, no 'ns deixarà si som perseverants. Mireu, integristas de Catalunya, com reviu la gentada y cerca en lo penó de las llibertats forals, un soplug de defensa, un estel de guia, un ayre pur de resurrecció.

JOAN BALAZÓ PONS.

NOTICIES

De las quatre provincias catalanas, las de Barcelona y Girona ja teuen arronsat al caciquisme y 's preparan per donar li la primera pallissa Lleyda y Tarragona. Tortosina y natros que hem de fé. Habem de continua esperant que 'l centralisme 'ns imposi los homes que han de dirse los nostres representants en las Corts, en la Provincia y en lo Municipi, tenint nosaltres lo dret ó millor dit lo dever de nombrarnosels. Si callem y dexem fer, que es lo nostre defecte, nons quexem, la culpa será nostra, no demanem ponts ni carreteras, ferrocarrils ni canals, ni justicia ni bona administració; ya que volem continuar essent esclaus, paguem y callem.

Sembla que per fi resultarà certa la noticia de poder tenir de

destacament un regiment per guarnició de la plana, pos á últims del més vindrá 'l segon batalló d' Almansa ab la corresponent plana Major y música. Fet que junt ab la vinguda de la Comissió liquidadora de la Intendencia militar de Filipinas, y la Sursural del Banch d' Espanya, contribuirá tot á donar vida y moviment á nostra decaiguda ciutat que prou falta 'n té.

Per creure la cosa d' interés públich, copiém á continuació la part més important del R. D. publicat pel ministre de la Governació referent á la vacunació obligatoria.

Los metjes estaran obligats á practicarla gratis. En los colegis oficiales y particulars no será admés cap nen que no estigui vacunat y els directores serán penyorats desde 50 á 500 pesetas en cas d' incumpliment.

L' edat en que s' estableix la vacunació obligatoria es fins els dos anys y desde aquesta edat als 20 la revacunació.

Los metjes venen obligats en los casos variolosos á donarne compte á l' autoritat.

«El govern francés estudia l' establiment d' un tren rápit bimensual París Marsella Barcelona-Cartagena, ab l' objecte de facilitar y escursar la comunicació ab Argelia.

De retop aquet nou servey afavorirá las relaciones entre Catalunya y las regions valenciana y murciana.»

Mitjantsant escriptura pública autorisada pel notari en Ricart Permonyer y Ayats, s' ha constituít á Barcelona, una societat per accions ab un capital de 125.000 pesetas, ab objecte d' esplotar una *Ilustració Catalana* á

la altura de los millors que 's publicuen. Formen el consell en Joseph Franquosa y Gomis, president; en Joaquim Cabot y Rovira, tesorero secretari, y en Marian Serra y en Bónaventura Bassegoda, vocals. El director gerent es Franciaco Matheu y Fornells.

La nova de l' aparició d' aquesta notable revista ha produít molt bon efecte entre 'ls elements catalanistes, donchs se té esment de que será importantíssima, per lo perfecte de sa presentació y lo escullit dels treballs literaris y artístichs que s' hi publicarán.

Dietari de Catalunya MES DE FEBRER Guía del pagués

Conreu dels camps.—Se sembrarán llantias, llobins, besses y otras plantas espessas pera entrar en vert y servir d' adob. En terrenos frescals, trèbol, trèfula. Es bon temps pera sembrar los prats en terrenos de regadiu. A darrers de mes es convenient la sembra de cols gegants y remolatxas grossas en localitats templadas.

Vinyas.—Se fan colgats y capficadas y 's repodan las de podada preventiva y comensan á cavarse ó llaurarse.

Arbres.—Bon temps pera trasplantar figueras y magraners. Se podan, cavan y adoban los fruyters avans de brotar. Se sembra llavors de pi, ginestó, boixos, romaní, acacia, faigs, freixas, oms y demés arbres de llevor. S' callemenan las oliveras.

Hortas.—Se sembran: agrelles, bledas blancas, col de Pasqua de paperina, col genovesa, enciam escaroler d' istiu, enciam romá March blanch, escarola de cabell d' ángel, per culir tendre avans d' espigarse, favas, fasols primerenchs en bona exposició, julivert, pastenaga de taula, pèsols nanos de set setmanas, pèsols caputxins ó tirabechs, porros, ravenets rodons, mitjans y altres, remolatxa de taula, serfull y xirivias, patatas primerenchas y alls.

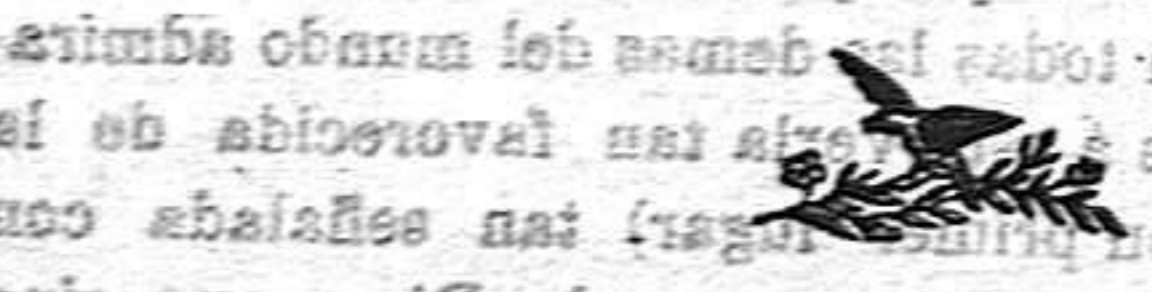
Tortosa: Imp. Foguet, P. Hospital

que inadvertidamente (hablemos del con modestia) quiso enflaquecerla en nuestros dias: y se han descubierto en esta ocasion riquezas tales en honra, y reputación de España, que podríamos llamar dichas, la culpa que ocasionó el descubrimiento de las Indias de muchas verdades olvidadas, ó no sabidas. En historiar las excelencias, grandezas, y lo notable de Ciudades, que cuydadosos anduvieron muchos? Y porque hablemos de mas cerca, con que aplauso de los doctos han sido recibidos los trabajos de los que quisieron tratar este argumento en esta edad? Que bien dixo el docto Catalan Geronymo Paulo Protonotario Apostolico en la descripción de Barcelona? El gran Justo Lipsio assombro destes tiempos en la Lovayna? Su amigo Carolo Escribanio, honra de la Compañia de Jesus en su Amberes, pintandola con el inimitable estilo que llamó Robusto, Alberto Mireo? Que diremos de la Córdoba y Málaga, descritas por el Padre Martin de Roa de la misma Religión, aquella en latin, esta en vulgar, ambas con igual erudición y elegancia? Que de Salamanca, que escribió el Maestro Gil Gonzalez, Cronista de su Magestad, y su Madrid, Corte del Rey Católico de España, con magnificencia de estilo celebrada? Que podemos aguardar del Toledo, que tiene para la Estampa el milagroso don Tomás Tamayo sine que dará la satisfaccion, que en todas sus obras, que admiramos? Quien ha visto fragmentos desta, me dize sera de lo mas acertado y culto, que gozará España en este género. Quanto debe la antigua Ciudad de Huesca á su hijo, y Ciudadano Aynsa, que en Chronica particular la ha historiado? Y Tarragona á Luys Pons de Icart, docto y bien sabido Caballero, que de sus antiguedades hizo un libro? Quanto la Ilustre Zaragoza al Padre Fray Diego Murillo, y al docto Canónigo Blasco, que en sus historias la han hecho inmortal? Que aficionado á su Ciudad de Valencia se muestra el licenciado Escolano, en las grandezas de aquella Ilustre, noble, santa, é incomparable Ciudad, en la Decada curiosa, que anda impresa de aquel Reyno, cifra de las maravillas del mundo? Y porque rematemos con buen dexo, que enamorado Portugues está el elocente Padre Antonio Vasconcelos Jesuita, en la descrip-

DE BERNARDINO VICENTE
Llop Decimas á la Virgen.

Oy la Iglesia de Tortosa
con nueva Archicofradia
haze memoria del día
que vos la hizisteys dichosa.
Es la Historia milagrosa,
pues vos Princesa de cielos
pisasteys los entre suelos
desta antigua, y vuestra casa
bolviendo su piedra en brasa
de amor que no admite zelos.
Una pila nos abona
vuestra visita María,
pues no admite cortesia
humana, en ella persona.
Pero pues hoy la corona
con Amaranto, y clavel
con su historia Martorel
callo Reina celestial,
pues siendo vos liberal
le dareis corona á él.

MORESO
 Gran botiga de calsat
 de totes classes
 SABATES Y BOTINES D'IVERN
 Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.
 Casa fundada l' any 1866.
PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.
 PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
 TORTOSA

Libreria fundada l' any 1866
Francesch Mestre
 TORTOSA

PUBLICACIONES CATALANES:
 Obres de Mossen Jascinto Verdguer
 La Santa Missa—llati y catalá—pasta 1 peseta
 Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
 Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
 Doctrina cristiana—cartonet—0'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

A. OLIVERES
 METJE
 Ex-alumne del Hospital de Paris.
 Ex-ajudan de la Clinica de malalties dels ulls del
 Dr. Galezowski.
 CONSULTA DE LA PASADJE FRANQUET, PRAL.
 TORTOSA

Sin empleo de capital, buena ganancia
 diaria; se obtiene escribiendo a G.
A. B. Casella Postale, N. 196 Milan
 (Italia).

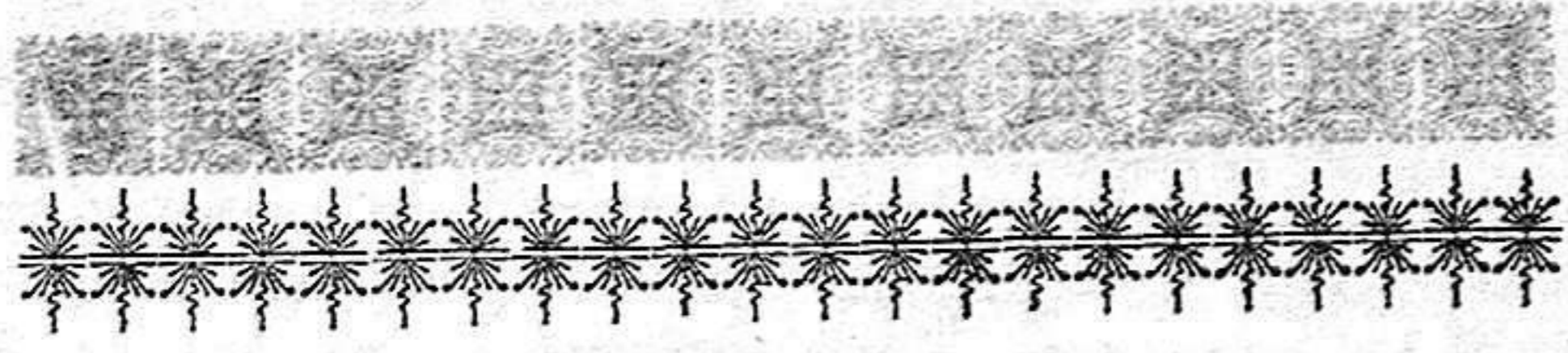
ARTHUR MESTRE
 Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasol, Bastons,
 Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguetes, Puntilles, Brodats,
 Perfumeria, Acordions, Objectes pera regalar,
 y tota clase d' articles pera barbers.
 GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESAS EN
 CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES
 CLASSES, CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.
 Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
 TORTOSA.

¡INCREDIBLE VERDAD!
 Unica y veritable ocasió para gastar
 los quattros com cal en regalo d' impor-
 tancia, quin valor supera sempre al seu
 cos. Objectes d' or de lley garantits (18
 quilates) y enlluernadors brillants, qui-
 micament perfectes, de més valua, per
 son constant esplendor y llimpiesa, que
 'ls verdaders. Descomposició de llum,
 llimpiesa, lapidació perfecta, imitació
 mai avillosa.
5.000 pesetas
 aquí distingit a aquestos brillants Alias
 ka dels lilegítims Gran Premi en la Ex-
 posició de París.
 Anell pera home, or brillant 50 pias.
 " " " brillant molt gros 100 " "
 Agulla pera home. " " " 25 " "
 Anell pera senyora ó senyo-
 reta. " " " 25 " "
 Arracades (parell) pera senyo-
 reta. " " " 25 " "
 Arracades (parell) pera senyo
 ra " " " 50 " "
 Arracades (parell) pera senyo
 ra brillant molt gros " " " 100 " "
 Arracades (parell) pera noyas
 (verdader regal) " " " 25 " "
 Medallas oro de ley en la ex-
 posició de París. Purissima, esmalte
 de Florença, y brillant Am-
 Alaska " " " 100 " "
 S' envian per correu fran- ch de tot gas-
 to, en caixetas certificadas y declaradas
 mercancias, pera tota Espanya é llias.
 No se servir cap pedido que no siga
 antes convingut el pago.
 Pera la unida de les anells basta pen-
 der en un fil la grosaria del dit.
 No s' fan desquents; no s' donen re-
 presentacions ni s' envien mostrats.
 Gratzis y Franch el Catálogo Ilustrat.
 Al comprador que no estiga conforme
 ab la mercancia si li tornaran los quar-
 tes totesquits.
 Dirigirse al representant general y
 Unich de la Societat d' Or y Brillants.
 Am. Alcala, C. A. Buys, Cor-
 so Romano 104 y 105, Milán.
 (Italia)

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado
Yda. de F. Canivell y Sala
 Angel, 6 y 8.--TORTOSA

- Complet surtit en
Pastes pera sopa llegitimes de Mallorca.	Sucre
Conserves de totes classes	Cafés
Abadeijo 1. ^a , coa foradada	Cacaos
Manteques	Thés
Formatjes	Chocolates
Embutits	Bombons
Riambres	Galletes y biscuits
	Aixarops y horchates
Articles fotografichs	Carbuo de calci
Productos quimichs	Petróleu refinat
Aigües minerals	Esplosius, meches y perdigons
Específichs nacionals y estran- gers	Abonos
Colors y barnissos	Sofres
Broches y pinsells	Sulfat de coure
Barnis mineral	Llavós

Vins de taula, generosos y champany
Licors del pays y extrangers

DE BERNARDINO VIOENTE
 Libro Primero
LIBRO PRIMERO
 de la Historia de Tortosa
 CAPITULO PRIMERO.

En que se da cuenta desta obra, de su forma y disposicion.

Emprendo Lector un assumpto vano, apazible, y devo-
 to, aunque superior á mis fuerzas, que confesso dé
 biles y fracas. Nací en esta insigne Ciudad de Torto-
 tosa, y como en hijo fue creciendo, y aumentándose el amor
 para con la madre, que tan de veras lo es, aun para los que
 ne lo son suyos. Considerela una y muchas veces tan enri-
 quecida de los Jones de naturaleza, tan apazible cielo, y
 suelo tan fertil, que parece que quiso cifrar en ella lo me-
 jor y mas luzido que en todas las demas del mundo admira-
 mos esparzido. Añadese á esto verla tan favorecida de la
 gracia (deviase dezir en primer lugar) tan señalada con
 dones particulares de la poderosa mano de Dios, que sino
 excede, puede correr parejas con las mas aventajadas de
 España. A quien ha de parecer esto encarecimiento? quan-
 do per la letura deste libro le censtare, que como fran-

queando las puertas de su libertad y largueza, quiso la Ma-
 gestad divina honrarla con dádiva tan preciosa como la
 santa Cinta de la Virgen benditissima su madre, dada por
 mano desta serenissima Emperatriz de los cielos en el Tem-
 plo desta santa Iglesia Catedral de Tortosa á un santo, y
 mil veces dichoso Clérigo, en prendas de lo que amaba á
 esta Ciudad, por la devoción que la tenían sus Ciudadanos;
 acompañándose este acto con tales circunstancias de amor
 para con el Clero, y Pueblo, que no ay coraçon por duro
 que sea que no se derrita en devoción y ternura: quando
 oye successo tan milagroso, y singular en el mundo. Pero
 lastimome siempre que me paro á considerar que el conoci-
 miento, y sabiduria de cosa tan señalada aya estado tantos
 siglos arrinconada (digamoslo assi) dentro los límites de Tor-
 tosa y su vezindad. Por lo poco que he leydo, veo celebra-
 das en otras ciudades cosas muy menudas, al parecer, ora
 sacras, ora profanas; y hazen bien de inmortalizarlas, pues
 de todo se puede sacar provecho y motivo de alabar á Dios.
 De cosas grandiosas y raras dicho se está: cuan puesta en
 razon sea, que los Historiadores adelgazen las plumas, y
 las den á conocer al mundo todo, para contrastar el tiem-
 po y el olvido, que suele consumir las y acabarlas. Agravio
 se haze á la liberalidad de Dios, no descubriendola, y ma-
 nifestandola; para que se alabe al autor y fuente de do pro-
 cede. Que no ha hecho Toledo en veneracion de la santa Ca-
 salla, que de mano de la Virgen recibe en su Iglesia el bien-
 aventurado San Idefonso su Prelado y Pastor, aunque se
 vea hoy privada esta Ciudad desta celestial Reliquia? Que
 pregonado, y divulgado (justissimamente por cierto) seme-
 jante favor, assi en historias, como en pinturas, de-
 rramadas por todo el orbe? Que el nobilissimo y fidelissimo
 Reyno de Aragón, para celebrar y autorizar la aparición
 de la Virgen nuestra Señora sobre la Coluna, que hoy día
 conservan, y veneran en Zaragoza? Que por no discurrir
 por otros Reynos, lo que España ha trabajado, apoyando y
 defendiendo la venida de su Patron, y primer Predicador
 Santiago el Mayor? Casi veynte son los Autores que con so-
 lida erudición salieron á la defenja desta verdad, contra el